

Dos grans capellans i dos grans jueus convertits

Vet'aquí un assumpte que fa temps em rondava per dins de la barretina perquè el trobava interessant, original i digne de que altres el conguessin. Per començar es tracta del Pare Fullana, capellà valencià, historiador enorme, tan enorme en lo seu com ho fou com a poeta un altre capellà català, el nostre Mossén Cinto Verdager. En evocar el primer he tingut que treure a llum el segon, i així, ja tenim l'assumpte mig lligat; els dos capellans. Ara només manca fer sortir als dos jueus convertits.

El Pare Fullana fou Acadèmic de la Llengua castellana per merits propis indiscutibles. El vaig conèixer a València quan jo no era més que un aprenent de poeta i ell era ja el ferm escriptor que estava acabant el Diccionari valencià. Molts anys després ens trobarem de nou a Madrid essent ell el docte historiador i acadèmic i jo el més petit i obscur Mestre en Gay Saber.

Era un tipus ben representatiu dels nostres rectors de poble. Grasset, calmós, amable, popular... A mi em deia: —Escolta, xiquet... I jo, el xiquet no tenia un sol cabell negre en la testa, i ara s'escau retreure a Mossén Cinto.

Tots sabem que els poetes son mentiders. Quan més grans són en poesia més meniides han dit. Però ens les donen empolsades amb sucre i mel del Parnàs i ens les empassem com confits, El Pare Fullana era tan fervent admirador de Mossén Cinto com a poeta que fins li perdonava una mentideta en vers que el geni català ens havia fet dragar. Ara us diré quina és la mentida... Un moment...

El Pare Fullana ferm historiador no admittia de cap de les maneres que el regne de Castella o millor dit la reina Isabel hagués acaparat tan absolutament per a si mateixa el descobriment d'Amèrica. I aquí entra la mentida de Mossén Cinto. Aquest en «L'Atlàntida» ens assegura que la reina Isabel s'havia venut les joies per a pagar les despeses de l'expedició de Colom.

—Aixó és mentida, xiquet —em deia el Pare Fullana— Una bonica mentida de poeta però un fet més fals que un duro de plom. Com havia de vendre-s les seves joies, si la pobreta no en poseia cap? Ni una. Totes havien passat per a pagar la guerra de Granada,

—Doncs, ¿d'on varen eixir els calés —vaig retopar.

—Veuràs... El rei Ferrant posseïa un collar de granats que son pare el rei Joan II d'Aragó havia empenyat per agenciar-se els cabals precisos per a que son fill, disfressat de pagés, pogués entrar a Castella i casar-se amb l'infanta Isabel, germana del rei Enric IV que s'oposava a tal matrimoni. El va empenyar a un jueu convertit que es deia Lluís Santangel, i que avui te a València un carrer amb el seu nom. I aquest mateix Lluís Santangel, tresorer de la corona d'Aragó, tornà a pendre aquell mateix collar de granats en penyora. Sense en Lluís Santangel la reina Isabel no hauria tingut ni un clau que donar a Colom i aquest hauria anat a raure a Portugal o a Anglaterra.

—Així es conta.

—Però el que es dedueix, i potser restarà sempre entre ombres és que en Santangel, home pràctic, poc donat a somniar, mai de la vida hauria donat diners bestrets per un negoci incert sinó fos perquè es tractava d'en Colom. I sabs perquè? Perquè en Colom era un altre jueu convertit com ho era en Santangel.

—¡¡Pare Fullana!! —vaig dir bocabadat.

—Un jueu convertit!. Però ell com la generalitat de tots ells no els agradava declarar-ho. Per aixó digué que era genovés, una república llunyana de gent de mar... Mira xiquet... Has de saber que els jueus convertits per a reblar amb bons claus llurs conversions al catolicisme prenen al batejar-se noms rotundament catòlics. Hi havia qui es posava Pere de la Santa Creu o Benet de la Vera Fe. El tresorer de la Cort d'Aragó, escollí Sant Angel... Lluís Santangel.

—Però si Colom era un jueu convertit no va pás escullir cap nom ni cognom que reblés amb trenta cargols la seva conversió.

—¿Com que no? —saltà el Pare Fullana— Més que ningú. I sembla mentida que no ho hagi endevinat. Colom es va triar un nom i un cognom eminentmen catòlics. Christ i Esperit Sant... I si no, mira la seva signatura. Christo-phorus Columbus. Christ, la segona persona de la Santíssima Trinitat i Columbus, el Colom, la tercera persona o sigui l'Esperit Sant. El llibre que a Génova mostren on consta el naixement de Colom és una falsificació com ja s'ha demostrat. Mai de la vida es sabrà la veritat de la patria de Colom. He llegit un opúscul demostrant que era de galícia, i un altre que era català. Es deia Colom i no Colón.

—¡Vatua el monj—vaig dir—si que Mossén Cinto ens va plantar una bona llufa amb alló de les joies de la reina Isabel.

—No, xiquet, Mossén Cinto era un formidable poeta, no un historiador, i com a poeta sabia dirnos coses maravoloses encara que fossin petites mentides. Que hi fa que posi en llavis de la reina Isabel.

Pren Colom les meves joies
Compra, compra alades naus.
Jo'm donaré amb bonicoyes
violetes i capblaus..

Les veres joies les posà després en el plor de la reina.

Perles laiç de més valia
llisquen dels ulls d'Isabel.

—Mossén Cinto no feia cap mal fent-nos creure que la reina s'havia quedat sense una agulla de cap. Però lo que es gairebé cert és que de no esser Colom un jueu convertit i amic de Santangel aquest no hauria pas empratat els diners i per tant Castella no hauria pogut enviar a Colom a descobrir les Amèriques.

Fortim.

BAR RESTAURANTE

L'AST

APERITIVOS - SALON DE TÉ
DE

José Teixidó

Mayor 11

SAN FELIU DE GUIXOLS

Antonio Prats Nadal

DROGAS Y PRODUCTOS QUIMICOS

IMPORTADOR

Especialidad en primeras materias para la Industria
del Corcho y Derivados

Encarnación, 60 - Tel. 36 90 97 **BARCELONA**

DEPÓSITO Y DELEGACIÓN

JOAQUÍN SOLER NADAL

Paz, 9 - Teléfono 196

Cassá de la Selva